

РЕЦЕНЗІЇ

КНИЖКА ПРО ВИДАТНОГО ТРУДІВНИКА

Анатолій Капелюшний

*кандидат філологічних наук, доцент факультету журналістики
Львівського національного університету імені Івана Франка*

Знаючи Василя Васильовича Лизанчука впродовж багатьох років, гадаєш, уже нічого такого, що б тебе вразило, в книжці про нього не прочитаєш. І даремно. Бо книга “Василь Лизанчук. Від коректора до академіка”, видана в серії “Заслужені професори університету” [1], справді вражає. Не скажу, що вона змушує по-новому подивитися на доробок В. В. Лизанчука. Просто вона констатує, як сумлінний реєстратор, все, що зробив заслужений професор. І цього досить, аби ти в підсумку дійшов висновку: так багато могла зробити тільки справді видатна людина, видатний трудівник.

Є декілька фактів з біографії В. В. Лизанчука, про які його друзі й добрі знайомі знали, але оскільки сам Василь Васильович про них скромно не згадує, то вже й призабули. Наприклад, про те, що він був однослуживцем із другим космонавтом планети Германом Титовим, який згадує про В. В. Лизанчука у всіх своїх книгах. Є й інші такі факти, про які В. В. Лизанчук не згадує, а його наступна активна й плідна наукова діяльність усі їх відсунула на другий план. Бо Василь Ключевський зазначає: “У житті вченого й письменника головні біографічні факти – книги, найважливіші події – думки” [3, с. 165]. А книг – цих ключових віх у біографії заслуженого професора – було 28. Перша 1974 року, 28-ма – 2016-го. При цьому деякі з підручників видані вперше в Україні. “Основи радіожурналістики” [9, 13], “Журналістська майстерність” [14], “Психологія мас-медіа” [17]. До цих книг В. В. Лизанчука в Україні не було таких підручників.

Варто також зазначити, що з нічого й не виникає нічого. Наприклад, ще задовго до виходу підручника В. В. Лизанчука “Психологія мас-медіа” ми в курсі “Редагування в ЗМІ” наголошували студентам на тому, що чи не першим в Україні почав досліджувати проблеми медіа-психології В. В. Лизанчук. Він видав декілька книг і брошур ще у 80-ті роки [4, 5, 6, 7], тоді як перша перекладна книга з медіа-психології у нас з’явилася лише 2007 року [2]. І ось нарешті 2015 року В. В. Лизанчук видав як підручник той матеріал, який він нагромаджував і досліджував упродовж декількох десятиліть. Тобто ми хочемо наголосити на тому, що роботі з написання книжок і статей передує інтенсивна робота думки. Тому й вражають цифри публікацій заслуженого професора: понад 600 наукових та науково-публіцистичних статей, понад 900 кореспонденцій, інтерв’ю, репортажів,

нарисів, статей, понад 500 виступів на радіо й телебаченні. І все це треба було спершу обдумати на рівні ідеї (задуму), зібрати відповідний емпіричний матеріал, систематизувати його й, зрештою, проаналізувати та викласти на папір.

Що цікаво, кожна з названих і неназваних праць В. В. Лизанчука мала великий резонанс у наукових, студентських, професійних колах. На кожну книжку з'явилася чимало рецензій. Проте найбільший резонанс викликали монографії, підручники, посібники професора Василя Лизанчука, присвячені проблемам розвитку української мови. Грунтовні соціолінгвістичні розвідки академіка спричинили справжні дискусії з приводу нинішнього реального статусу української мови в державі і здебільшого дістали цілковите схвалення читачів. Так, наприклад, на книгу “Навічно кайдани кували” [8] (друге видання “Кайдани ще кують” [12]) надруковано 42 рецензії [1, с. 8–12], на два видання “Завжди пам'ятай: Ти – Українець!” [10] – 29 рецензій [1, с. 9–10] і т. ін. Не пам'ятаю, щоб інші наукові книги мали такий суспільний резонанс.

Треба сказати, що працю В. В. Лизанчука гідно пошанували: йому присвоєно звання академіка Академії наук Вищої школи України, заслуженого журналіста України. Василя Лизанчука нагороджено орденом “За заслуги” III ступеня, золотою медаллю української журналістики НСЖУ та ін. Загалом перелік відзнак за сумлінну працю налічує 42 позиції [1, с. 614–617]. І всі ці нагороди заслужені. Бо й праця була сумлінна та інтенсивна. Проте, на наш погляд, незважаючи на всі згадані вище відзнаки, праця відомого українського вченого усе-таки недооцінена.

Та найбільш приємним завжди є народне визнання. У вузьких колах фахівців думки професійніші, у широких народних колах – думки об'єктивніші. Цілий розділ у книжці про Василя Лизанчука присвячено свідченням різних людей про заслуженого професора. Це переважно спогади, враження, роздуми. Серед згаданих людей і письменники, науковці, викладачі, журналісти, і армійські друзі, земляки, односельці. Цікавими й характерними є самі назви цих “етюдів, есеїв”: “Невтомний сіяч правди”, “З Україною в серці, з вірою в Україну”, “Вірний син України”, “Високий чин професіоналізму, порядності, патріотизму”, “Василь Лизанчук як наукова та моральна категорія”, “Талановитий вчений, щирий патріот, улюблений викладач”, “На сторожі рідного слова”, “Професіоналізм, людяність, порядність” [1, с. 402–607] тощо.

Звісно, найбільшою мірою все сказане вище стосується В. В. Лизанчука як автора книг про російщення в Україні. Саме їх найбільше знає й цінує широка публіка. Написані й видані в порівняно спокійні часи (ще до російської агресії), ці книги стали особливо актуальними зараз. Деякі з думок автора нині сприймаються як передбачення і попередження відомого вченого.

Загалом книга “Василь Лизанчук. Від коректора до академіка” за своєю структурою, за ґрунтовністю зібраного матеріалу дозволяє сказати, що це справді надійний показник, який достатньо добре орієнтує у творчому доробку заслуженого професора ЛНУ імені Івана Франка. У багатьох випадках тут подано основні положення з окремих праць В. В. Лизанчука, проте здебільшого книга орієнтує на ґрунтовне прочитання самих праць відомого вченого. Праця упорядника книги професора І. В. Крупського справді заслуговує на найщиріше захоплення. Далеко не всі книги, які вийшли друком

в цій видавничій серії, настільки ґрунтовні й цікаві. Гадаємо, читачі цієї книги належно оцінять її також і як довідник, що пропонує вичерпний перелік не лише творів В. В. Лизанчука, а й праць з тієї чи тієї тематики, широко представлених у творчості відомого українського вченого.

Докладніше з'ясування окремих питань, зокрема, й за цією книгою допоможе глибше дослідити деякі проблеми, до аналізу яких уже доклався відомий український вчений Василь Васильович Лизанчук.

Список використаної літератури

1. Василь Лизанчук. Від коректора до академіка / упоряд. І. Крупський. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 624 с.
2. Винтерхофф-Шпурк П. Медиапсихология : основные принципы / П. Винтерхофф-Шпурк. – Харьков : Гуманитарный центр, 2007. – 288 с.
3. Капелюшний А. О. Енциклопедія афоризмів, крилатих фраз, цитат “Журналістика – це творчість і ремесло” : близько 19 200 висловів 3300 авторів / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2011. – 960 с.
4. Лизанчук В. В. Телебачення і радіо у вихованні учнів / В. В. Лизанчук. – К. : Знання, 1985. – 48 с.
5. Лизанчук В. В. Увага: увімкнено приймач! (Вплив радіо і телебачення на формування громадянської активності молоді) / В. В. Лизанчук. – Львів : Вища школа: Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. – 152 с.
6. Лизанчук В. В. Громадянином бути зобов'язаний... / В. В. Лизанчук. – К. : Знання, 1989. – 48 с.
7. Лизанчук В. В. Грані колективізму: Вплив преси, телебачення і радіо на формування соціальної активності особистості / В. В. Лизанчук. – Львів : Вища школа: Вид-во при Львів. ун-ті, 1986. – 127 с.
8. Лизанчук В. В. Навічно кайдани кували: Факти, документи, коментарі про русифікацію в Україні / В. В. Лизанчук. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 1995. – 415 с.
9. Лизанчук В. В. Радіожурналістика: засади функціонування : підручник / В. В. Лизанчук. – Львів : ПАІС, 2000. – 366 с.
10. Лизанчук В. В. Завжди пам'ятай: Ти – Українець! / В. В. Лизанчук – Львів : Мальва, 2001. – 680 с.
11. Лизанчук В. В. Не лукавити словом / В. В. Лизанчук. – Львів : АН вищої школи України; ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – 560 с.
12. Лизанчук В. В. Кайдани ще кують: Факти, документи, коментарі про російщення в Україні / В. В. Лизанчук. – Львів : АН вищої школи України; ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 992 с.
13. Лизанчук В. В. Основи радіожурналістики : підручник / В. В. Лизанчук. – К. : Знання, 2006. – 628 с.
14. Лизанчук В. В. Журналістська майстерність : підручник / В. В. Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 376 с.
15. Лизанчук В. В. Історія російщення українців : монографія / В. Лизанчук, М. Рожик. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 412 с.
16. Лизанчук В. В. Шевченкове Слово / В. Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 184 с.
17. Лизанчук В. В. Психологія мас-медіа : підручник / В. Лизанчук. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 420 с.

Стаття надійшла до редколегії 01.12.2016

Прийнята до друку 06.12.2016